

دکتر هاشم رجبزاده

(اوساکا - ژاپون)

کنفرانس سالانه ایرانشناسی ژاپونیان

بهار ایرانشناسی ژاپن امسال با دو دیدار علمی و تحقیقی در موسم شکوفه‌های گیلاس آغاز شد. دیدار نخست چند تن از پژوهندگان دوستدار ایران و زبان فارسی را در روزهای ۳ و ۴ آوریل در کنفرانس سالانه ایرانشناسی، که اینبار در دانشگاه کوماموتو در کیوشو (جزیره جنوب غرب ژاپن) برگزار شد، گردآورد، و دیدار دوم با گردهمایی سالانه محققان عضو «چوتوگا کای»، مؤسسه مطالعات آسیای باختری، در اوساکا انجام گرفت.

دعوت دانشگاه کوماموتو و آقای پرفسور ناوانا مدیر بخش زبانشناسی و پژوهنده زبان فارسی برای دیدار ایرانشناسان در این دانشگاه در این بهار سنت چند ساله را که جا افتادن این مجلس تحقیقی در دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا بود، شکست. دانشگاه کوماموتو اکنون از مراکز عمده تحقیق زبانشناسی ژاپن شده است. اینجا براستی هوا خوشگوار و زمین مشکبار بود و شکوفه‌های صورتی و گل‌بهی گیلاس و آلو در اوج شکوفایی. شکفت می‌آید که باشو (۱۶۹۴-۱۶۴۴) شاعر بلند آوازه ژاپنی چگونه در این هایکو (شعر کوتاه) گفته است:

درخت گیلاس وحشی تنها،

کسی جز من دوست ندارد.

و مرا نیز مگر تو یار نیست.

صفا و سکوت آرامبخش باغ زیبای دانشگاه کوماموتو چند روز پیش از آغاز همه‌ه و هیاهوی سال تازه تحصیلی ژاپن، در این حسن انتخاب جای گفتگو نمی‌گذاشت. دو سه تن از دوستان دانشگاهی روز پیش از موعد گردهمایی راهی شده و به‌گشت و گذار در کوماموتو و قلعه تاریخی زیبای آن رسیده بودند و دانسته که «مرد آخرین مبارک بنده‌ای است»، چرا که از غروب آنروز باران گرفت و مدام بارید و مجال دیدار دشت و دمن به‌تازہ از راه آمده‌ها نداد. باری، همراه یکی از دوستان پس از سفری شش ساعته با قطار تیز تک سراسری ژاپن به کوماموتو رسیدیم و پرسیان و جوانان منزلگاه دو روزه‌مان را در میان ساختمانهای پراکنده و درختهای انبوه دانشگاه پیدا کردیم. شب می‌آمد و دوستان دیگر از توکیو و کیوتو و دور و نزدیک سر می‌رسیدند. بتوصیة «بابا»ی خوابگاه (بقول ژاپنی‌ها «اوجی - سان» یا آقادی که عنوان بابای مدرسه یا هر مرد سن و سال داریست که بخواهند به او محبت نشان دهند) چند نفسی در خزینة داغ حمام ژاپنی آسودیم و بسا

اشتهای باز برای شام راهی بیرون دانشگاه شدیم. پاتوق قافله سالار ما، استاد ناواتا، رستوران کوچکی بود که بشیوۀ ژاپنی خانواده‌ای آنرا می‌گرداند و هرچه می‌خواستی به‌چشم برهم زدنی روی میز آماده بود. توصیه‌های تجربه‌شده استاد ناواتا در انتخاب غذا جای چون و چرا نداشت. خوراک مخصوص کوماموتو گوشت خام اسب (باساشی) و آش رشته طرز چینی (رامن) است. آخر شب در صحبت دوستان که در کیمونوهای راحتی خود روی کف حصیری (تانامی) اتاق مهمانسرای دانشگاه به‌گفت‌و‌گو نشسته بودند لحظه‌های خوشی گذشت.

ادارۀ این مجلس ایرانشناسی در روزهای ۳ و ۴ آوریل، مانند هر سال با پرفسور تاکه‌شی کاتسوفوجی ایرانشناس دوستدار زبان فارسی و استاد تاریخ دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا بود، که مباحثی از نکات باریک دستور فارسی را هم در میان نهادند و با دقت نظر و کنجکاوی همیشگی خود به‌گندوکاو و بحث پرداختند. پرفسور شوکو اوکاراکی دوست دیرین ایران و استاد بخش فارسی دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا نیز درباره‌ی دقایقی از دستور و کاربرد زبان فارسی سخن گفت. استاد تسورو ناواتا هم مانند هرسال گوشه‌ای از مبحث زبانشناسی فارسی را مطرح ساخت و اینبار سخنی گیرا و شیرین در معانی و کاربرد و مواضع متنوع واژه‌ها از دید لغت‌شناسی و برخورد فرهنگ‌های لغات با این مسأله در میان نهاد. برای نمونه می‌توان از فعل «خوردن» یاد کرد که در زمین خوردن، قسم خوردن، بهم خوردن، گنج خوردن، چشم خوردن و بسیاری ترکیب‌های دیگر می‌آید و معانی گوناگون می‌سازد. این موضوع که برای ما فارسی‌زبانان ساده می‌نماید، از نکات دشوار آموزش زبان برای فارسی‌خوانان خارجی زیانست.

در دنباله‌ی جلسۀ روز اول یکی از محققان هنر و باستانشناسی دانشگاه کوماموتو درباره‌ی آثار باستانی ایران که از «راه ابریشم» به ژاپن رسیده است و در خزانه‌ی تاریخی «شوسوین» در شهر نارا نگهداری می‌شود، همراه با نمایش اسلاید سخن گفت.

روز دوم نوبت به آقای ماکوئو هاچی اوشی استادیار بخش فارسی دانشگاه مطالعات خارجی توکیو رسید تا اینان ارمغان دیدار خود از ایران را پیش روی دوستداران باز کند. آقای هاچی اوشی که سالها در ایران گذرانده و زبان فارسی را بخوبی مردم محله‌های خودمان صحبت می‌کند، گفتنی بسیار داشت با عکس و تصویلات، و کار جالبش دیدار و مقایسه و ثبت مناظر و مکانهای خاصی در سراسر ایران در سال ۱۳۵۷ و نیز در سال گذشته بود، و سخن و اسلاید و تصویرش حال و هوای ایران را برای بینندگان آشنا زنده کرد. آقای مینسوئو کاواکی محقق دانشگاه کوماموتو بختی درباره‌ی گونه‌شناسی زبان داشت و سپس آقای کازوئو تاکاهاشی محقق جوان دانشگاه هوسو در ناحیۀ کانسای، غرب ژاپن، با نشان دادن اسلایدهای فراوان از دیده‌ها و یافته‌هایش درباره‌ی ایرانیها و تأثیر آنها در جامعۀ کویت سخن گفت که حاصل جانبی یکسال و چند ماه تحقیق و تحصیل در دانشگاه کویت بود. آقایان کوواکی و تاکاهاشی هر دو از فارسی‌آموختگان دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا هستند که راه تحقیقات ایرانی را با شور و شوق دنبال کرده‌اند و همشان ستودنی است.

در پایان این مجلس تحقیقی و سنت هرساله، هریک از حاضران سخنی کوتاه درباره‌ی پژوهش و کارهای تازه‌ی خود گفت و اینجا بود که همه دانستند که آقای یوشی فوسا سه‌کی محقق پرتلاش نوییونکو (کتابخانه شرقی) که از دوستان ایران و زبان فارسی است جدا از شناخت علمی موسیقی ایرانی و ادب پارسی، میراث‌دار یکی از هنرهای قدیم و اصیل ایران یا ساخت هنری «کاغذ ابری» است. هنر کاغذ سازی در ژاپن شهرت جهانی دارد و شاید که در تنوع و ظرافت و زیبایی کاغذهای دست ساز و در مصرف‌تریزی کاغذ هیچ مردمی بیای ژاپنی‌ها نرسند؛ اما ساختن کاغذ ابری که بیشتر در صحافی کتابهای نفیس و برای استفاده بصورت «آستر بدرقه» به‌کار می‌رود، در ایران پرورده شده و از آنجا به‌باختر زمین و نیز از راه ابریشم به ژاپن آمده است. صاحبان این نگین هنر اکنون در ژاپن چند نفری بیش نیستند، که هنرشان ارجمند است و یادگار ایران:

در آن زمین که نسیمی وزد ز طرهٔ دوست چه جای دم زدن نافهای تاناریست
(حافظ)

***

دومین مجلس تحقیقی سالانهٔ «مؤسسهٔ مطالعات آسیای باختری» ژاپن (چوتو گاکای) در روزهای ۵ و ۶ آوریل امسال در موزهٔ قومشناسی اوساکا برگزار شد. قطار تند ژاپن راه کوماموتو تا اوساکا را زودتر از نسیم بهار پیمود، چرا که در اینجا هنوز شکوفه‌ها باز نشده بود.

زمینهٔ اصلی کار این مجلس تحقیقی میزگرد «بررسی نهضت تشیع در قلمرو عقیدتی، جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام» بود. برنامهٔ روز اول که میدان فراخ سخن را به‌خاطر ه گویی مصور و مستند (ویوویوی) پژوهنده‌ای از دیدار از مصر و یادداشتها و برداشتهای دوربینی فرستادهٔ تلویزیون ملی ژاپن در ایران و لبنان داده بود، بیشتر جنبهٔ نمایشی داشت، هرچند که در کنار اینها نیز سه‌چهار مقالهٔ کوتاه تحقیقی از سوی پژوهندگان جوان ارائه شد و مجلس بحث و نقد و نظر با نغمه و نالهٔ ستور ایرانی و سپس مهمانی درتالار پذیرایی موزه پایان گرفت.

در روز دوم کار کنگره چند سخنرانی کوتاه در زمینهٔ مورد بحث ایراد گردید که از آنمیان گفتار آقای موریموتو دانشمند و روحانی «تو - دای - جی» (معبد و بنیاد بزرگ بودایی در نارا) دربارهٔ «تفاوت میان اصول و مفاهیم بنیادی دین و اجرای آن» یا فرق میان نظر و عمل را بیشتر پسندیدیم زیرا که طرح یکی از مسائل اساسی دنیای اسلام بود. سخنران در ارائهٔ نمونه‌های آشکار در توجیه نظر خود به «وقف خاص» پرداخت و اشاره کرد که چگونه این تأسیس پسندیدهٔ شارع مقدس در گردش روزگار و در گردونهٔ طبع و طمع دنیا دوستان چندان از نیت نخستین دور افتاده و بسا که وسیلهٔ تثبیت نفع شخصی و خاندانی واقع شده است.

مقالهٔ تحقیقی دیگر از سوی آقای شیماموتو محقق جوان و کوشای دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا ارائه شد که کوشید تا با مطالعهٔ تشیع اثنی‌عشری تحلیلی از انقلاب اسلامی به‌دست دهد. سخنران افزود: «جریان پژوهش در مکتب تشیع دوازده امامی در ایران تاکنون بیشتر در سوی مسألهٔ بنیاد و نظریهٔ سیاسی این مکتب، بویژه ضرورت یا تضمین دست‌اندرکار بودن علمای دین یا فقها در امور اجتماعی و سیاسی بوده، و به بنیاد اقتصادی (حکومت اسلامی) - با وجود اشاره به تأسیس‌هایی مانند وقف و خمس و تأثیر اجتماعی آنها - کمتر پرداخته است.»

آقای شیماموتو کوشید تا با استناد به منابع اندیشه و حقوق اسلامی، وجوه تمایز مکتب تشیع و تفکر و نظام سیاسی و اقتصادی آنرا بیان کند.

دو مقاله هم از سوی ترک‌شناسان ژاپنی ارائه شد. گفتنی است که پژوهندگان احوال عثمانی قدیم و ترکیه جدید درین چند ساله پروبالی گرفته‌اند و در میدان شرقشناسی ژاپن ترک‌نازی می‌کنند و از میراث عصیت و بلند پروازی امپراتوری عثمانی بی‌بهره نیستند.

بخش پایانی این کنگره جلسهٔ بحث و نظری بود که با شرکت هفت پژوهندهٔ مباحث اسلامی و مسائل ایران برگزار گردید. ادارهٔ بحث با آقای کوچی کامیوکا محقق و متصدی بخش ایران در مؤسسهٔ تحقیقات بین دانشگاهی ژاپن بود که با همیاری پرفسور یوزو ایتاگاکای گردونهٔ بحث و پرسش و پاسخ را می‌چرخاند و پنج پژوهندهٔ زیر نیز با عنوان رسمی «پانلیست» (Panellist) برصحنه بودند: آقای پرفسور کان (هیروشی) کاگایا استاد رشته اردو در دانشگاه مطالعات خارجی اوساکا، آقای چوگی ناگا ساتو از دانشگاه توکیو، آقای مانسوموتو از کوکوسای دایگاکو (دانشگاه بین‌المللی)، آقای میتسورو کاکای زاکی از مؤسسهٔ مشاوره‌ای سانئو و آقای کنتارو هیرایاما گزارشگر رادیو تلویزیون ملی ژاپن

بحث و سخن این گروه را، پس از مقدمهٔ چینی آقای کامیوکا، استاد کاگایا گشود و با شیوه

و پسند خود کوشید تا مبانی اعتقادی و مبادی و مراتب حکومت اسلامی را با جدول و نمودار تبیین نماید. سخنران پس از بیان تاریخچه‌ای از پیدایی اسلام و تحولات جهان اسلام تا رویداد ۱۹۷۹ ایران و سپس جنگ عراق با ایران، پس از اشاره به دو دنیای جداگانهٔ «دارالحرب» و «دارالاسلام» و موقع اسلام در میان ادیان آسمانی و زمینهٔ انشعاب مذهبی در اسلام، به پایگاه تشیع جعفری و نیز امامیه اسمعیلی در دیانت اسلام و اصول برائت و تقیه، به مظاهر تشیع در اعتقاد عامه و پایگاه امام ر امامزاده پرداخت. پرفسور کاگایا در مبحث نظام حکومت اسلامی مراتب باریتعالی، پیامبر، امام، فقیه و جامعهٔ اسلامی را برشمرد و در دنبالهٔ بحث از رهبران و فعالان اندیشهٔ وحدت و حکومت اسلامی مانند سید جمال‌الدین و عبده یاد کرد. با وجود رویهٔ غالب محققان ژاپنی که انتساب اسدآبادی را دربارهٔ سید جمال‌الدین از سوی ایرانیها بملاحظهٔ میهنی می‌دانند، پرفسور کاگایا توضیح داد که «سید جمال‌الدین افغانی» افغانی نیست و از روستایی نزدیک همدان بوده است.

پس آقای چوگی تا کا ساتو از دانشگاه توکیو رشته سخن را بدست گرفت و تاریخچه‌ای کوتاه از فرقه‌های شیعه از آغاز تا قرن سیزده هجری، از زیدیه و قرمطیه و فاطمیه و بویه گفت و در دنبال سخن خود به رقابت مذهبی و وضع فرقه‌های امامیه در دولت آل سلجوق بویژه در دورهٔ نظام‌الملک، و قلمرو حکومت زنگیان و خاندان ایوب و ممالیک پرداخت.

آقای ماتسوموتو از دانشگاه بین‌المللی ژاپن دربارهٔ بنیاد عقیدهٔ امامت در شیعه و مکتب اثنی-عشری سخن گفت و یادآور شد که تمایز شیعه و سنی در روزگار ما رنگ باخته است و کوشید تا جایگاه تشیع دوازده امامی را در جهان اسلام از نظر اعتقادی برسد. آنگاه نوبت آقای میتسورو کاکی زاکی بود که جلوه‌ها و نمودهای اعتقادی تشیع را برشمارد، که حاصل گشت و گذاری در مظاهر فرهنگ مذهبی عامه در ایران بود. آقای کاکی زاکی که بارها فرصت سفر و مطالعه در ایران داشته است به شرح زیارتگاههای شیعیان پرداخت و از «امامزاده» آغاز کرد و سپس دربارهٔ تکیه و حسینیه و امتیاز آنها با مسجد سخن گفت و در بیان مناسبت‌های مذهبی از عزاداری عاشورا، روضه‌خوانی و نیز تعزیه یاد کرد و در پایان شرحی هم دربارهٔ مراتب روحانیت در تشیع، مراجع تقلید و پایگاه مردمی آنها داد و سخن را با تاریخچه‌ای از جمعیت فدائیان اسلام به سر رساند.

این سخنران در بیان وجود بقعه و مقبرهٔ امامزاده‌ها و پراکندگی این زیارتگاهها در سراسر ایران اشاره‌ای هم به «قدمگاه» نزدیک شیراز کرد (چنانکه در نزدیک مشهد نیز محلی بنام قدمگاه مشهور است). در اینجا گفتنی است که باوری از بنگونه در سنت معتقدان تقریباً همهٔ ادیانی که اعتقاد به اولیاء دین و قدیسیان دارند راه یافته است، چنانکه نویسندهٔ این یادداشت خود در دیدار از معبد بزرگ بودایی «یاکوشی - جی» در ناحیهٔ نارا در مرکز تمدن قدیم ژاپن که از مهمترین زیارتگاه‌های بودایی ژاپن و یادگار اواخر سدهٔ هفتم میلادی است «جای پای بودا» را که چندین برابر جای پای معمولی انسان و بر سنگ بزرگی نقش افتاده، دیده است. این سنگ که از گنبد آثار ملی ژاپن می‌باشد در تالار ویژه‌ای بنام «تالار قدمگاه بودا» (بوسوکو - دو) نگهداری می‌شود، و در نشیئهٔ رسمی راهنمای معبد شرح آن چنین آمده است: «بوسوکو-سه‌کی» (قدمگاه بودا) بطول ۴۷ سانتیمتر از سال ۷۵۲ بازمانده و یادگار دورهٔ تاریخی تمپیو (۷۱۵ تا ۷۸۴ میلادی) است. این قدمگاه نمودار نوع قدیم بوداگریست، پیش از آنکه این آیین در هند از تمدن کهن یونان تأثیر پذیرد و ساخت و پرداخت پیکرهٔ بودا و پرستیدن آن در کار آید. مگر نه اینست که عامه مردم در هر مذهب و آیینی نمود و نمایی برای پرستش و نیایش ساخته‌اند، تا جاییکه بوداییان باین شبهه بت‌پرست انگاشته شده‌اند. تنها شریعت اسلام است که با روشن بینی اهل ایمان را از پرستش نگاره و پیکره برحذر داشته است. پندار مردم عامی در هر ملت و آیین، از حقیقت دین جداست.

از نکته‌های جالب سخن آقای کاکی زاکی تأکید بر سهیم مؤثر ایران در میراث فرهنگ اسلامی

بود. اسلام در عربستان برآمد و این نهال در ایران بارور گشت، و عشق مردم به سنت‌ها و افسانه‌های ایران باستان زمینه و نمود تازه‌ای در سرنوشت غم‌انگیز خاندان امامت یافت.

فرصت سخن اینک به آقای کنتارو هیرایاما گزارشگر بخش غرب آسیا و خاورمیانه در رادیو تلویزیون ملی ژاپن رسید. آقای هیرایاما شاید بیش از هر خبرنگار ژاپنی دیگر از ایران و کشورهای خاورمیانه و نزدیک تجربه‌دارد، شاهد ماجراها و بحرانها بوده و رویدادها بچشم دیده‌است. ساعت‌هایی از نخستین روز کنگره به‌مرور دیده‌ها و دریافتهای ارمغان سفرهای اخیر آقای هیرایاما از نگاه دوربین ویدئو همراه با گفتار وی گذشت که صحنه‌هایی از ایران و لبنان بود و بیشتر در مجالس عزاداری و روضه‌خوانی و میان هیأت‌های سینه و زنجیر زنی می‌گشت و مناظر قه‌زنی کودکان جامعه شیعه لبنان در چشم و ذهن اثر می‌کرد و تصویر خاصی از اسلام و تشیع به‌بیننده ناآشنا می‌داد. سخنرانان درین دو روز گاه بگاه به‌صحنه‌های این نوار تصویر اشاره کرده بودند. در کنار بحث، این مسأله ناگشوده ارتباطات جمعی معاصر باز مطرح می‌شود، که مطبوعات و رادیو تلویزیون و دست‌اندرکاران این بنیادها چه رسالت و مسؤولیتی دارند، آیا باید به‌دنبال خواست عامه بروند و هر آنچه را که پسند بازار است فراهم کنند، یا که باید خود را در پایگاه هدایت اجتماع سهیم و متعهد بشناسند، یا که جدا ازین هردو باید هر آنچه را که هست بی‌کم‌وکاست زیر نور و نگاه دوربین درآورند. این پرسش بجاست که تاچه اندازه روا خواهد بود که جلوه‌های نمادین آیین و مکتبی با آب و تاب به‌مردم دنیا شناسانده شود و حقیقت و معنی و مغز آن تنها در دایره بینش و درک شمار اندکی اهل تحقیق و درحصر بلند کتابخانه‌ها بماند؟ سخنان امروز آقای هیرایاما بیشتر تکیه‌ای بر گفتار فیلم دیروز بود که بازتاب رویدادهای چند ساله و مهمتر از همه برقرار شدن حکومت اسلامی در ایران را در جهان تشیع و یویره در لبنان برمی‌رسید. تأکید نخست سخنران بر تأثیر سرنوشت‌ساز مکتب تشیع در تحولات امروز دنیای اسلام و جهان بود.

در ادامه بحث و دنباله پاسخ به پرسش‌های حاضران، پرفسور اپتاگاکای از آقای ساکاموتو استاد ایرانشناس دانشگاه «کی‌ئو» و پرفسور کوچیرو ناکامورا پژوهنده عرفان و اسلام از دانشگاه توکیو دعوت کرد تا برترتیب درباره مکتب تشیع در ایران و جایگاه شیعه در اسلام سخنی کوتاه بگویند.

***

ساختن زیبا و شکوهمند موزه قوم‌شناسی که یادگار بناهای ساخته شده برای نمایشگاه جهانی سال ۱۹۷۵ اوساکا است محیط و فضای دلپذیر و راحتی برای گردهمایی و ارائه نتایج کار تحقیق و فعالیت‌های جنبی کنگره فراهم ساخته بود.

درباره مجلس تحقیقی «چوتو گاکای» نکته‌هایی گفتی است:

چوتو گاکای همراه با «اورینتو گاکای» (مؤسسه مطالعات خاوری) و «توهو گاکای» (مؤسسه شرق‌شناسی) از بنیادهای عمده شرق‌شناسی ژاپن است که هرچند که درین بهار دومین کنگره سالانه خود را برگزار کرد و تجربه چند ده ساله دو مؤسسه دیگر را ندارد، اما کار و فعالیتش را با تحرکی تازه و با تلفیق علم و تجربه پیران و شور و نیروی جوانان آغاز کرده و آفتاب بخت و پیشرفتش رو به بر شدن است. چوتو گاکای جدا از نشریه‌های تحقیقی و کتابهایی که تاکنون نشر داده است مجله‌ای پژوهشی نیز منتشر می‌کند و سال گذشته مجلس علمی ویژه‌ای برای بزرگداشت غزالی در نهمصدمین سال درگذشت او برگزار کرد. این بنیاد تحقیقی وسیله پیوند و ارتباط تازه‌ای میان پژوهندگان امور غرب آسیا فراهم آورده و احوال و تحولات معاصر را دیدگاه نخستین خود ساخته است، و اگر بتواند در این گذار بماند و تجربه و دانش و پیشی نخبگان دانشمند خود را از دیدها و برداشتهای حادثه نگرانه و گذرا دور نگهدارد، سهم ارزنده‌ای در پیشرفت مطالعات خاورشناسی ژاپن که هم‌اکنون از کیفیت اعتباری والا برخوردار است، خواهد داشت. پرفسور یوزو اپتاگاکای که در

اداره این مؤسسه و فعالیت‌های آن همت شایسته دارد استاد اسلامشناسی دانشگاه توکیو و درین رشته صاحب نام است و نیز از همکاری گروهی پژوهندگان پرتوان بهره‌دار. وجوه دانشگاهیان و محققان خاورشناس ژاپن نیز به این بنیاد اقبال نمایان نشان داده‌اند و اینهمه سرمایه‌های هنگفت برای دستاوردهای علمی آن تواند بود.

جلسه تحقیقی چوتو گاکای سراسر در یک تالار و بی‌کمیته‌سازی و تقسیم کار بحث و بررسی به‌گروه‌های چندگانه برگزار شد و شاید این یکپارچگی کار بیشتر بمایه آنست که درین مجلس زمینه و موضوع بحث محدود و متمرکز است و دستداران می‌توانند جریان کار کنگره را سراسرنبال کنند. امید است که چوتوگاکای در کار پژوهش و بحث و نقد و ارائه نظر بپیش علمی و روح حقیقت‌جو را همواره نگاهدارد و هدفش یافتن و فرا نهادن واقع رویدادها و گزاردن حق سخن باشد، که

گر نهادت همه اینست زهی نیک نهاد   ور سرشتت همه اینست زهی نیک سرشت

چهار نشریه ادواری تازه

۱- مجله باستانشناسی و تاریخ

مرکز نشر دانشگاهی در پی تأسیس مجله‌های نشر دانش، معارف، زبانشناسی که هر یک در رشته کار خود توفیق قابل توجه یافت مجله تازه‌ای به نام «باستانشناسی و تاریخ» منتشر ساخته است. این مجله فعلاً هر شش ماه یکبار منتشر خواهد شد و هر شماره‌اش سیصد ریال است. شماره اول مجله در ۹۶ صفحه با مقالات تحقیقی نوید آینده خوبی را می‌دهد. گروهی که مجله را اداره می‌کنند متخصصان رشته‌های باستانشناسی‌اند و همه دلسوز و پرشور و جوان و هریک در زمینه‌ای متخصص و علاقه‌مند است.

۲- کادح (نشریه فرهنگی - اجتماعی گیلان)

این شماره (ضمیمه نشریه نوروزی ۱۳۶۶) یادنامه دومین سال درگذشت سید محمد تائب (رشت ۱۳۶۴) است. تائب از فرهنگیان و ادیبان و معلمان معمر رشت بود. دوستان و شاگردان او آقابان ابراهیم فخرائی - دکتر هادی جلوه - دکتر ایرج صراف - اسحاق شهنازی - دکتر میراحمد طباطبائی - عبدالعظیم بمینی - محمدهدی - مهدی آستانه‌ای - جعفر مهرداد - فریدون نوزاد - جعفر خمami زاده - مصطفی فرض‌پور ماجانی - احمد علیدوست - سید محمد تقی میرابوالقاسمی - احمد شکرپه - جمشید منہاج از روی صفا و خلوص عقیدت به آن مرد، هریک مقاله‌ای در خصائل و فضائل تائب به‌نگارش درآورده است.

۳- نقش قلم (ویژه فرهنگ، هنر و ادبیات)

از نشریات خوب فرهنگی رشت است. شماره اول آن (اسفند ۱۳۶۵) و شماره دوم (اردیبهشت ۱۳۶۶) با مقالاتی بیشتر نشانه خوبی است از آینده آن. مطالبش در زمینه داستان، سینما، شعر، کتاب و بعضی نگرشهای تاریخی است.

۴- آدینه

آدینه مدتی بصورت روزنامه هفتگی منتشر شد و مورد اقبال قرار گرفت و توقیف موجب تأسف بود. از اول فروردین بصورت ماهانه و قطع متناسب مجله با همان اسلوب فرهنگی آغاز شده است.